

Juhla. 28.6. Pyhittäjät Sergei ja Herman Valamolaiset, Karjalan pyhät.

Aamupalveluksen evankeliumi

(Matt. 11: 27 – 30)

”Kaiken on Isäni antanut minun haltuuni. Poikaa ei tunne kukaan muu kuin Isä eikä Isää kukaan muu kuin Poika ja se, jolle Poika tahtoo hänet ilmoittaa. ”Tulkaa minun luokseni, kaikki te työn ja kuormien uuvuttamat. Minä annan teille levon. Ottakaa minun ikeeni harteillenne ja katsokaa minua: minä olen sydämeltäni lempeä ja nöyrä. Näin teidän sielunne löytää levon. Minun ikeeni on hyvä kantaa ja minun kuormani on kevyt.”

”Kaiken on Isäni antanut minun haltuuni.” Jeesus on Jumalan traditio. Hän ja Isä ovat yhtä, myös ”samalla tasolla”. Antaminen ei merkitse antamista palvelijalle tai alempiarvoiselle, vaan tässä tarkoittaa sitä, mitä Isä voi antaa Pojalleen.

”Poikaa ei tunne kukaan kuin Isä eikä Isää kukaan muu kuin Poika”: Kaikki, mikä on Isällä, on myös Pojalla. Hänellä on kaikki tieto ja rakkaus. Ja vain Hänellä. Poika on Isän ainoa ilmoitus (vrt. myös Matt. 1: 23, 28: 18, Joh. 3: 35, 10: 15, 13: 3). Isällä ja Pojalla on myös yhteinen tahto ja voima.

”Tulkaa minun luokseni”: Tässä Jeesus puhuu personoituneena Viisautena (Sananl. 8), joka kutsuu luokseen ja antaa levon. Tässä Hän puhuu kaikille ihmisille, niin juutalaisille kuin pakanoille. Kirkon opettajat erottavat työn uuvuttamat ja kuormien uuvuttamat. Työn uuvuttamat ovat juutalaisia, joilla on uuvuttamana tekijänä Mooseksen laki. Kuormien uuvuttamat ovat pakanoita, joita synty painaa. Uupumus poistuu uskon ja kasteen kautta.

”Ottakaa minun ikeeni harteillenne” tuo esille lain. Toora eli viisi Mooseksen kirjaa, on laki. Laista käytettiin myös sanaa ies. Sana tarkoittaa veto- tai kantolaitetta, jolla härkä tai härkäpari kanto kuormaa tai veti sitä. Nyt Jeesus kehottaa ottamaan Tooran sijaan Hänen tulkitsemansa tai välittämänsä lain. ”Katsokaa minua” on vanhemmassa suomennoksessa: oppikaa minusta. Opetuslapsen tuli opiskella koko ikänsä. Jeesus on samanaikaisesti sekä esimerkki nöyrästä opettajasta että paras oppimisen kohde, sillä Hänessä laki on tullut persoonaksi. Sana ”lepo” viittaa sapattiin, jonka antama lepo on Jumalan valtakunnan symboli.

”Minun ikeeni on hyvä kantaa ja minun kuormani on keveä.” Verrattuna fariseusten satoihin määräyksiin ja kieltoihin Jeesuksen käskyt ovat lyhyemmät. Samalla ne ovat kuitenkin vaativammat:

Jumalaa tuli rakastaa yli kaiken ja lähimmäistään kuin itseään (rakkauden kaksoiskäsky). Kristuksen iees on nöyryys ja lempeys. Silloin ihminen elää rauhassa.

Epistola

(Gal. 5: 22 – 6:2)

”Veljet, hengen hedelmää taas ovat rakkaus, ilo, rauha, kärsivällisyys, ystävällisyys, hyvyys, uskollisuus, lempeys ja itsehillintä. Näitä vastaan eivät ole laki. Ne, jotka ovat Jeesuksen Kristuksen omia, ovat ristiinnaulinneet vanhan luontonsa himoineen ja haluineen. Jos me elämme Hengen varassa, meidän on myös seurattava Hengen johdatusta. Emme saa tavoitella turhaa kunniaa emmekä ärsyttää ja kadehtia toisiamme. Veljet, jos joku tavataan tekemästä väärin, on teidän, joita Henki ohjaa, lempeästi ojennettava häntä. Olkaa kuitenkin varuillanne, ettette joudu kiusaukseen. Kantakaa toistenne taakkoja, niin te toteutatte Kristuksen lain.”

Paavali luettelee kristillisiä hyveitä ja nimittää niitä ”Hengen hedelmäksi”. Hyveiden luettelot olivat yleisiä tuon ajan kirjallisuudessa. Juuri ennen tätä tekstiä Paavali luetteli ”lihan aikaansaannoksia” jotka ovat ei-kristillistä, negatiivista käytöstä. Paavali toteaa, että ei-kristillinen käytös on este saada ”omakseen Jumalan valtakunta (5: 17 – 21) Edelleen Paavali toteaa, että Hengen hedelmää ”vastaan ei ole laki”. Tämä on itsestäänselvyys, sillä laki tehtiin rikkomuksia vastaan ja Hengen hedelmä ei ole rikkomus.

Tässä luetellaan kaikkiaan yhdeksän hyvettä. Ne muodostavat kolme kolmen ryhmää. Emme tiedä, onko tämä ryhmittely Paavalin suunnittelema vai itsestään syntynyt muoto. Sen johtopäätöksen voimme tehdä, että Paavali tietoisesti on asettanut ensimmäiseksi asiaksi rakkauden.

Käsite ”Hengen hedelmä” sisältää ajatuksen Jumalan Pyhän Hengen työstä. Ihminen on vapaa joko hyväksymään tai hylkäämään Hengen. Hedelmä on seurausta kasvusta. Jotta Hengen hedelmä voi kasvaa, se edellyttää myös ihmisen vapaaehtoista osallisuutta. Hengen hedelmä on tulosta Jumalan Hengen ja ihmisen välisestä yhteisestä toiminnasta. Kreikkalainen termi on synergia, joka kuvaa kahden eri toimijan yhdessä työskentelemistä.

Kaiken lähtökohtana on rakkaus, joka sisältää ajatuksen persoonan toimimisesta toisen persoonan hyväksi. Rakkaus tuo ilon ja tämä rauhan. Rauha tässä merkitsee olemista yhdessä toisen persoonan, nyt erityisesti Jumalan kanssa. Kärsivällinen ihminen odottaa pitkään, mutta tarvittaessa toimii

rangaisten toista. Lempeä ihminen ei rankaise, vaan antaa anteeksi. Ajatuksena on, että ihmisen toiminta Jumalan avulla muuttuisi mahdottomasta mahdolliseksi (vrt. Luuk. 18: 27).

”Ovat ristiinnaulinneet vanhan luontonsa himoineen ja haluineen” viittaa uskoon ja kasteeseen. Ne yhdistävät meidät Kristukseen, siis myös ristiinnaulitsemiseen. Johtopäätöksenä on, että elämässä kasteen jälkeen on uusi suunta, kohti Jumalaa. Henki on se, joka johtaa toimintaamme ja mahdollistaa ”vanhan luontomme ristiinnaulitsemisen”.

”Emme saa tavoitella turhaa kunniaa emmekä ärsyttää ja kadehtia toisiamme.” Todennäköisesti kyse on siitä, että jotkut vaativat uskovia noudattamaan Mooseksen lakia ja ympärileikkauttamaan itsensä (vrt. Gal. 5: 11). Tämä aiheutti seurakunnassa riitaa.

Hengen ohjaamat ”veljet”, tarkoittaa kypsiä kristittyjä. Se ei sulje pois naisia. Kyse on oman aikansa kulttuurista, jossa käytettiin sanaa veljet, vaikka läsnä olisi sekä miehiä että naisia. Heidän on lempeästi ohjattava väärin toimivaa seurakunnan jäsentä. ”Olkaa kuitenkin varuillanne, ettette itse joudu kiusaukseen” ohjaa ihmistä pois ylpeydestä, joka voi muodostua, kun ”voi ohjata väärintekijää”.

”Kantakaa toistenne taakkoja, niin te toteutatte Kristuksen lain.” Kristityt on vapautettu Mooseksen laista ja yhdistetty Kristukseen, sen takia me olemme Kristuksen lain alaisia (1. Kor. 9: 21). Se on Hengen laki (Room 8: 2). ”Kantakaa toistenne taakkoja” osoittaa sen olevan rakkauden laki. Tässä ei puhuttu tuomitsemisesta vaan kantamisesta. Kun jokainen meistä on syntinen, niin toisen tuomitseminen merkitsisi oman itsensä tuomitsemista. Taakan kantaminen on rakkauden teko ja vaikuttaa myös omien syntien anteeksi saamiseen. Se ei saa johtaa siihen, että kristitty etsisi itselleen laiskuutensa takia oman taakkansa kantajia, sillä Paavali korostaa myös, että ”Jokaisen on kannettava oma kuormansa” (Gal. 6: 5).

Evankeliumi

(Luuk. 6: 17 – 23a)

”Siihen aikaan Jeesus laskeutui vuorelta yhdessä apostoliensa kanssa ja pysähtyi tasaiselle paikalle. Siellä oli suuri joukko hänen opetuslapsiaan ja paljon kansaa kaikkialta Juudeasta, Jerusalemissa ja rannikolta Tyroksen ja Sidonin seudulta. Kaikki he olivat tulleet kuulemaan Jeesusta ja hakemaan parannusta tauteihinsa. Myös saastaisten henkien vaivaamat tulivat terveiksi. Jokainen yritti väentungoksessa päästä koskettamaan häntä, sillä hänestä lähti voimaa, joka paransi kaikki. Jeesus katsoi opetuslapsiinsa ja sanoi: ”Autuaita olette te köyhät, sillä teidän on Jumalan valtakunta.

Autuaita te, jotka nyt olette nälissänne: teidät ravitaan. Autuaita te, jotka nyt itkette: te saatte nauraa. Autuaita olette te, kun teitä Ihmisen Pojan tähden vihataan ja herjataan, kun ihmiset erottavat teidät keskuudestaan ja inhoavat teidän nimeännekin. Iloitkaa silloin, hyppikää riemusta, sillä palkka, jonka te taivaassa saatte, on suuri.”

Ennen tämän päiväisen kertomuksen alkua Jeesus oli viettänyt yön rukouksessa vuorella. Päivän koittaessa hän kutsui luokseen opetuslapsensa ja valitsi heistä kaksitoista, jotka nimesi apostoleiksi. (Luuk. 6: 12 – 16). Sitten Jeesus laskeutui vuorelta ja pysähtyi tasaiselle paikalle, missä oli koolla paljon väkeä. Tästä alkaa Luukkaan vuorisaarna (6: 17 – 49). Meidän tekstimme tänään käsittää siitä alkuosan.

Eri paikkakunnilta tulleet ihmiset olivat paikalla kahdesta eri syystä. Osa tuli kuuntelemaan Jeesuksen opetusta, osa haki parannusta tauteihinsa. Maininta saastaisten henkien vaivaamista tarkoittaa kaikkea sellaista, mikä on Jumalan vastakohta. Sanat ”puhdas” ja ”saastainen” saastainen tällaisessa yhteydessä ei viittaa hygieniaan, vaan pyhyyteen tai hurskauteen tai näiden puuttumiseen. ”Myös saastaisten henkien vaivaamat tulivat terveiksi” kertoo, että parantumisia oli kahdenlaisia, sekä fyysisiä että sieluun liittyviä.

Matteuksen vuorisaarna käsittää Matteuksen evankeliumin luvut 7 – 9. Verrattaessa näitä kahta, Matteusta ja Luukasta, meillä on neljä ongelmaa: lähteet, kuulijakunta, mitä tarkoittavat köyhä ja rikas sekä Luukkaan tarkoitus. Luukkaan vuorisaarna on Matteuksen vastaavaa lyhyempi. Heillä on yhteistä tekstiosuutta (Q -lähde), mutta myös omia tekstejään.

Vaikka Luukas korostaakin, että Jeesus puhui opetuslapsille, niin tämän tekstin ulkopuolella olevat moitesanat ovat sellaisia, että ne on osoitettu rikkaille (Voi teitä..., 6: 24 – 26). Opetuslapset eivät olleet rikkaita. Johtopäätös voisi olla, että Luukkaan vuorisaarna on suunnattu myös niille, jotka eivät ole olleet kuulemassa Jeesuksen alkuperäistä saarnaa. Kyseessä voivat olla ne seurakunnat, missä luettiin Luukkaan laatimaa evankeliumia.

Luukkaan evankeliumissa kuulijoiksi määritellään eri kohdissa eri ihmisryhmiä, joidenkin yhteydessä myös sanotaan ”jotka minua kuulette”. Vaikuttaa siltä, että vaikka Jeesus oli ennen tätä saarnaa jo valinnut kaksitoista apostoliaan, Jeesuksen opetuslasten (ei apostolien) joukko ei ollut vakiintunut vaan oli muutoksessa. Opetuslapsena oleminen vaati jatkuvaa uudistumista Jeesuksen opetuksen mukaisesti.

Jeesuksen opetus osoittaa, että ”Jumalan köyhien” ryhmä ei ollut rajattu sisäpiirille. Siihen pääsisivät kaikki ne, jotka tiedostivat sen, että he tarvitsivat pelastuksen ja tunnustavat uskonsa Jeesukseen, näin tekemällä heistä tulisi valtakunnan vastaanottajia. Tähän valtakuntaan kutsuttiin kaikkia, mutta sinne pääsisivät vain ne, jotka uskovat Jeesukseen. Rikkaat ovat niitä, jotka eivät tunnusta Jeesusta ja Hänen valtakuntaansa. He ovat tyytyväisiä nykyiseen, mukavaan elämäänsä.

Jeesuksen opetuksen kautta Luukas opettaa pakanakristityille heidän paikkaansa uudistuneessa Israelissa ja samalla, millainen Jumala on.

Luukkaan autuuden lauseiden köyhät voi tarkoittaa yhteiskuntaluokkaa, sillä Luukas osoittaa kiinnostusta köyhiä kohtaan. Samalla on muistettava, että Jeesus käyttää sana ”köyhä” niistä ihmisistä, jotka ymmärtävät tarvitsevansa Jumalan armoa. Vastaavasti ”rikas” merkitsee niitä ihmisiä, jotka ajattelevat olevansa vanhurskaita eivätkä näin ollen ymmärrä tarvitsevansa Jumalan armoa. Autuus tulee Jeesuksen mukana tulevasta Jumalan valtakunnasta. Tulla valtakunnasta osalliseksi edellyttää tulemistakin opetuslapseksi.

Luukkaalla autuuden lauseita on yhteensä neljä (3 + 1) ja Matteuksella kahdeksan (7 + 1) Tutkijat ymmärtävät asian niin, että Luukkaan autuudenlauseista *kolme* ensimmäistä on alkuperäisiä Jeesuksen lausumia lauseita ja neljäs on myöhemmin tehty vainojen alettua. Matteuksen lisälauseet oletetaan Matteuksen itse laatineen psalmien pohjalta.